

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ.
ДМИТРА МОТОРНОГО
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ
кафедра менеджменту та публічного адміністрування

ВОЙТОВИЧ ВІТАЛІЙ РОМАНОВИЧ

**УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ
РЕГІОНІВ.**

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Керівник: к.н.держ.упр., доцент Юлія ВОРОНІНА

Запоріжжя, 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО

Факультет економіки та бізнесу

Кафедра менеджменту та публічного адміністрування

Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

Галузь знань – 28 Публічне управління та адміністрування

Спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Г.В.Ортіна

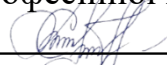
(підпис)

(ініціали та прізвище)

«9» _ лютого _ 2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри освітньо-
професійної програми

С.Р.Плотніченко

(підпис)

(ініціали та прізвище)

«9» _ лютого _ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Управлінська діяльність держави у сфері розвитку регіонів»

Здобувач вищої освіти: _____ Войтович Віталій Романович

(підпис)

(ПІБ здобувача)

Науковий керівник: к.н.здерж.упр., доцент Вороніна Юлія Євгенівна

(підпис)

(учене звання, науковий ступінь, ПІБ)

Запоріжжя, 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО
 факультет економіки та бізнесу
 кафедра менеджменту та публічного адміністрування

Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»
 Галузь знань: 28 «Публічне управління та адміністрування»
 Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
 освітньо-професійної програми
 «Публічне управління та
 адміністрування»

 Г. В. ОРТИНА
 (підпис) (ініціали та прізвище)

« 24 » листопада 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
 менеджменту та публічного
 адміністрування

 С. Р. ПЛОТНИЧЕНКО
 (підпис) (ініціали та прізвище)

« 24 » листопада 2025 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи
 здобувача вищої освіти
Войтович Віталія Романовича

1. Тема кваліфікаційної магістерської роботи:

«Управлінська діяльність держави у сфері розвитку регіонів»

науковий керівник роботи Вороніна Ю.Є., к.н.держ.упр., доц.

затверджені наказом ректора університету від «24 » листопада 2025 року № 605 - 3

2. Строк подання кваліфікаційної магістерської роботи «02 » лютого 2026 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної магістерської роботи: відповідні закони України, Конституція України, укази Президента України, постанови Верховної Ради України, програмні документи державних органів, монографії та статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

4. Зміст кваліфікаційної магістерської роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

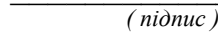
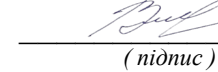
- 1) Теоретико-методологічні засади управлінської діяльності держави у забезпеченні розвитком регіонів
- 2) Аналіз сучасного стану та тенденції розвитку регіонів в умовах державного управління
- 3) Стратегічні пріоритети та механізми вдосконалення державного управління розвитком регіонів

6. Дата видачі завдання « 24 » листопада _____ 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів	Відмітка про виконання
1	Затвердження плану роботи	28.11.2025	виконано
2	Розділ 1	12.12.2025	виконано
3	Розділ 2	30.12.2025	виконано
4	Розділ 3	26.01.2026	виконано
5	Перевірка на плагіат	02.02.2026	виконано
6	Попередній захист роботи на кафедрі	09.02.2026	виконано

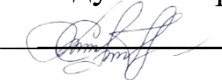
Здобувач вищої освіти

В.Р.ВОЙТОВИЧ*(ініціали та прізвище)*Керівник кваліфікаційної
магістерської роботиЮ.Є.ВОРНІНА*(ініціали та прізвище)***Рішення комісії про попередній захист кваліфікаційної роботи від «09» лютого 2026 року**до захисту допущено

Члени комісії:

1. Ортіна Г.В., д.н.держ.упр., проф. *(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання, підпис)*2. Єфіменко Л.М., к.н.держ.упр., доц. *(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання, підпис)*2. Вороніна Ю.Є., к.н.держ.упр., доц. *(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання, підпис)*3. Горбова Н.А., к.п.н., доц. *(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання, підпис)***Допустити до захисту**

Завідувач кафедри менеджменту та публічного адміністрування

С.Р. ПЛОТНІЧЕНКО

« 09 » лютого 2026 р.

*(підпис)**(ініціали та прізвище)*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІНЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ.....	9
1.1. Методологічні засади стратегічного планування в системі державного управління соціально-економічним розвитком територій	9
1.2. Зміст і функціональне призначення державних механізмів стратегічного планування територіального соціально-економічного розвитку	19
1.3. Використання кластерного підходу як інструменту стимулювання соціально-економічного зростання територій	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	32
2.1. Аналіз показників оцінки соціально-економічного розвитку територіальних громад	32
2.2. Соціально-економічні наслідки розвитку регіонів України за умов реформування адміністративно-територіального устрою	39
2.3 Вплив фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток території	43
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ	47
3.1. Державно-приватне партнерство як форма забезпечення збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем ...	47
3.2. Концептуальні напрями соціо-еколого-економічного розвитку сільських об'єднаних територіальних громад	57
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71

ВСТУП

Актуальність теми обумовлюється тим, що сучасний розвиток територій є одним із ключових напрямів державної регіональної політики. Її основна мета полягає у створенні сприятливих умов для динамічного та рівноважного соціально-економічного розвитку України та її регіонів, покращенні якості життя населення, а також забезпеченні гарантованого державою соціального захисту кожного громадянина незалежно від місця його проживання. Ефективне управління економічними системами вимагає постійного пошуку оптимальних варіантів гармонійного поєднання державних та ринкових механізмів і врахування різноманітних інтересів.

На сучасному етапі переходу до ринкової економіки питання соціально-економічного розвитку стає однією з визначальних складових загальної стратегії держави. При цьому основна увага зосереджується на регіональному рівні, де місцеві органи влади не лише активно впливають на процеси трансформації, але й несуть безпосередню відповідальність за економічний стан країни. Однак у цій сфері залишається широкий спектр проблем місцевого самоврядування, що прямо або опосередковано впливає на макроекономічне становище України.

У сучасному світі соціально-економічний розвиток територій виступає стратегічним компонентом публічного управління, взаємодіючи з адміністративно-правовим регулюванням та фінансово-інвестиційною політикою.

Дослідження в цьому напрямку ведеться багатьма фахівцями з різних дисциплін – економічної науки, соціології, політичних студій і державного управління. Значний внесок у цю галузь зробили С.О. Біла, З.С. Варналій, С.В. Газаран, Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, Ю.О. Куца і В.В. Мамонова. Їхні напрацювання охоплюють широкий спектр питань щодо соціально-економічного розвитку та адміністративно-територіальних проблем України, які формують ґрунт для подальших досліджень і розробки багатосторонніх підходів до реформування територіального устрою країни.

Сьогодні питання управління соціально-економічним розвитком територій набуває особливої актуальності на тлі реалізації адміністративної реформи, яка

передбачає модернізацію всієї системи публічного управління. Це зумовлює необхідність додаткових досліджень і пошуку інноваційних інструментів для ефективного впливу на розвиток регіонів.

Мета й завдання дослідження. Головною метою є обґрунтування теоретичних засад і визначення основних пріоритетів у сфері управління соціально-економічним розвитком територій.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено такі завдання: - висвітлити особливості застосування кластерного підходу в соціально-економічному розвитку територій;

- провести узагальнення стану соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад;

- проаналізувати механізми податкового стимулювання розвитку територіальних громад;

- розглянути соціально-економічні наслідки розвитку українських регіонів у контексті реформування адміністративно-територіального устрою;

- дослідити вплив фінансової децентралізації на розвиток територій;

- розробити підходи до державного-приватного партнерства для забезпечення збалансованої розбудови соціально-економічних систем на рівні територій;

- запропонувати концептуальні напрями соціо-еколого-економічного розвитку сільських об'єднаних громад.

Об'єктом дослідження виступає соціально-економічний розвиток територій, тоді як предметом є розробка пріоритетів для ефективного управління цим розвитком.

Методи дослідження базувалися на загальнонаукових і спеціальних підходах до наукового аналізу. Було задіяно емпіричні методи: порівняння (аналіз ефективності кластерного підходу до розвитку територій) і спостереження (вивчення методології стратегічного планування в системі державного управління розвитку). Теоретичні методи включають системний підхід (оцінка показників розвитку об'єднаних громад), історичний аналіз (дослідження механізмів

стратегічного планування), а також універсальні методи, такі як аналіз та синтез (вивчення наслідків адміністративно-територіальних реформ у регіонах).

У магістерській роботі використовувалася нормативно-правова база, включаючи Конституцію України, законодавчі та нормативні акти, а також наукову літературу й періодичні видання, що відповідають тематиці дослідження. Крім того, було залучено офіційні документи ООН, статистичні матеріали Міністерства інфраструктури України та Державної служби статистики України, а також результати опитувань експертів із розвитку сільської соціальної інфраструктури.

Практична цінність отриманих результатів полягає у можливості впровадження наукових положень, обґрунтувань і висновків у діяльність державних органів та місцевого самоврядування для визначення пріоритетів управління соціально-економічним розвитком регіонів. Крім того, отримані результати можуть бути використані у закладах освіти для підготовки здобувачів за спеціальностями, пов'язаними з публічним управлінням.

Результати роботи проходили апробацію та були оприлюднені під час обговорень на засіданнях кафедри менеджменту та публічного адміністрування Таврійського державного агротехнологічного університету.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІНЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ

1.1. Методологічні засади стратегічного планування в системі державного управління соціально-економічним розвитком територій.

Стратегічне планування економічного та соціального розвитку територій сприймається керівними органами влади як один із найбільш ефективних інструментів для адаптації до викликів, які виникають у контексті швидких змін ринкового середовища. У ролі важливого елемента системи державного регулювання національної економіки стратегічне планування сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіонів. Воно надає можливість ідентифікувати ключові проблеми та визначати саме ті напрямки подальшого розвитку, у яких є оптимальні умови та достатні ресурси для реалізації. Цей процес проактивно враховує зовнішні можливості та загрози, використовуючи підхід розроблення варіативних сценаріїв і моделей розвитку, що дозволяє коригувати їх залежно від змін у суспільстві та економіці. Від точності постановки стратегічних завдань, їх структурованості та послідовності запланованих дій залежать не лише ефективність економічного зростання соціально-економічної системи, але й добробут її мешканців.

Останнім часом питання стратегічного планування активно привертає увагу багатьох українських науковців у галузі загальнодержавного та регіонального управління. Їхні дослідження представлені працями наукових шкіл із Києва, Львова, Одеси, Сум, Тернополя, Харкова та інших міст. Однак, попри суттєвий науковий внесок, це питання все ще потребує більш глибокого дослідження. Це пов'язано з тим, що практика стратегічного планування випереджає теоретичні розробки в цій сфері, що призводить до певної хаотичності та стихійності підходів. Чинні стратегії розвитку територій мезорівня часто базуються на індивідуальних напрацюваннях різних наукових шкіл. У той час загального теоретичного підходу

чи чітко регламентованих законодавством методологічних основ для таких соціально-економічних систем досі не розроблено.[1]

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

2.1. Аналіз показників оцінки соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад

Розв'язання проблем, пов'язаних із забезпеченням повної зайнятості населення, покращенням якості життя, справедливим розподілом доходів і стабільним економічним розвитком, значною мірою залежить від успішної реалізації реформ у рамках децентралізації. Однак досягнення цих цілей неможливе без вирішення питань на регіональному рівні. Саме процес об'єднання громад відіграє ключову роль у створенні умов для сталого функціонування економіки регіону. Сьогодні дослідження і аналіз розвитку об'єднаних територіальних громад (ТГ) мають особливу актуальність, адже процес формування таких громад по країні є нерівномірним. Кожна громада має свої специфічні риси, що пов'язані як із географічним розташуванням, так і зі стартовими ресурсними можливостями. Ці особливості підсилюють потребу в діагностиці та оцінці соціально-економічного розвитку ТГ.[66]

В Україні вже неодноразово здійснювалися спроби запровадити системи оцінювання стану розвитку територій, але більшість із них реалізовувалися на загальнодержавному рівні зі значним впливом централізованих підходів до управління соціально-економічними процесами. Значну частину досліджень присвячено саме регіональному розвитку; їхнім результатом стали нормативні

документи, зокрема затверджена Кабінетом Міністрів України "Методика визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів" та "Методика оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів". У свою чергу, спеціалісти Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України підготували список показників для оцінки розвитку ТГ. Проте цей список має лише рекомендаційний характер і потребує доопрацювання. Тому питання аналізу підходів і розробки методик оцінювання соціально-економічного розвитку об'єднаних громад залишається недостатньо висвітленим. [56]

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ

3.1. Державно-приватне партнерство як форма забезпечення збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем

Недостатність фінансових ресурсів у державних бюджетах, а також відсутність управлінських інновацій серед керівників управлінь і департаментів місцевих органів самоврядування та очільників комунальних підприємств і установ змушують звертатися до механізму партнерства державного та приватного секторів економіки. Таке співробітництво є ефективною альтернативою традиційному бюджетному фінансуванню, спрямованою на реалізацію оперативних цілей і завдань збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем.

Цей механізм знайшов своє втілення в концепції державного-приватного партнерства (ДПП), що визнано у світовій практиці як один із ключових

інструментів розв'язання важливих проблем розвитку на місцевому та регіональному рівнях. [56]

Стратегічна орієнтація виключно на використання бюджетних коштів значно обмежує можливості влади впроваджувати масштабні проєкти, необхідні для формування конкурентоспроможності територіальних соціально-економічних систем. Натомість залучення приватного сектору до реалізації таких стратегій дозволяє не лише розвантажити державний бюджет і спрямувати кошти на інші пріоритетні напрями, але й інтегрувати досвід та ефективні бізнес-підходи приватних компаній. ДПП виступає дієвим інструментом для досягнення стратегічних і оперативних цілей розвитку територій, забезпечуючи співпрацю між владою та бізнесом. Це партнерство об'єднує зусилля державних органів, місцевого самоврядування та приватних структур задля вирішення проблем дефіциту бюджетних ресурсів на місцевому рівні. Така модель сприяє активізації соціально-економічного розвитку регіонів, створюючи основу для більш ефективного управління. Партнерська система відносин між державними інституціями та приватними операторами дає змогу залучати додаткові інвестиції, оптимально розподіляти ризики, відповідальність і прибутки між учасниками.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі проведено детальний аналіз і дослідження способів удосконалення управління соціально-економічним розвитком територій. На основі отриманих результатів сформульовано низку висновків і практичних рекомендацій, які мають як теоретичне, так і прикладне значення.

Особливу увагу приділено впровадженню кластерного підходу у соціально-економічному розвитку територій. Досвід багатьох розвинених країн демонструє ефективність створення кластерів, які стають важливими драйверами економічного розвитку на національному та регіональному рівнях. Існують численні приклади підприємств, об'єднаних у кластери, які досягли вагомих успіхів і отримали світове визнання. Водночас в Україні цей процес залишається уповільненим. Це обумовлено відсутністю законодавчого визначення поняття «кластер», слабкою інформаційною підтримкою їхнього функціонування, низьким зацікавленням підприємств у створенні масштабних виробничо-економічних систем, а також недостатньою кількістю інвесторів через низьку інвестиційну привабливість регіонів. На думку автора, основою вітчизняної промислової політики має стати інноваційна концепція розвитку кластерів. Як закордонний, так і вітчизняний досвід підтверджують, що управління з використанням кластерного підходу може стати дієвим інструментом антикризового менеджменту. Воно надає органам державної влади та місцевого самоврядування більш ефективний механізм впливу на вирішення актуальних проблем соціально-економічного розвитку.

Також було узагальнено стан соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад. Зазначається, що органи публічного управління мають створювати сприятливі умови для ведення підприємницької діяльності, забезпечувати розвиток конкурентного середовища та завершувати формування нормативно-правової бази, яка сприятиме залученню й ефективній роботі приватних підприємств на регіональному рівні. Для стимулювання активності приватного сектора важливо розробляти й упроваджувати інвестиційні проєкти, які в подальшому можуть стати інструментами регіональних програм реконструкції та

модернізації підприємств в окремих областях країни. Держава повинна відігравати ключову роль у розробці подібних програм. Інвестиції у вирішення цих завдань сприятимуть не лише раціональному використанню ресурсів, але й істотно зменшать потребу в бюджетних дотаціях для найбільш незахищених верств населення. Отже, потреба у вирішенні зазначених питань вимагає комплексного підходу, заснованого на поєднанні механізмів ринкової економіки, які сприяють конкуренції, підвищують якість інфраструктурних послуг та знижують їхню вартість, із методами державного регулювання через економічні й правові інструменти.

Проведено аналіз податкових механізмів підтримки соціально-економічного розвитку територіальних громад. Використання податків як інструментів стимулювання ділової активності на національному й регіональному рівнях має значний потенціал, що потребує відповідного інституційного забезпечення. Зокрема, необхідні зміни до Податкового кодексу України. Серед ключових напрямків, важливих для інвестиційного розвитку економіки країни, варто виділити підтримку інвестиційної діяльності через залучення та відтворення капіталів, розвиток інноваційної діяльності, сприяння виробникам сільськогосподарської продукції, підтримку децентралізації та становлення спроможних місцевих громад, а також стимулювання малого бізнесу в умовах стабільності регуляторного середовища й підтримки соціально вразливих верств населення. Для реалізації цих завдань необхідно вдосконалити окремі положення Податкового кодексу України. Такі зміни мають передбачати запровадження пільгового режиму оподаткування реінвестиційних операцій, спрощення адміністрування фіксованого сільського господарського податку, забезпечення стабільності у податкових умовах для підприємців малого бізнесу, а також створення умов для реалізації місцевими громадами конкурентної податкової політики через делегування їм повноважень встановлювати окремі податкові ставки. Додатково, потрібно враховувати скасування перепон в оподаткуванні прибутку і ПДВ для інноваційної діяльності та можливість запровадження режиму безподаткового ведення бізнесу для соціально незахищених категорій населення у

разі відкриття ними малого підприємництва.

Окремо розглянуто соціально-економічні наслідки розвитку регіонів України в умовах реформування адміністративно-територіального устрою. Ефективний баланс і комплексний розвиток територій залежить від раціонального управління природними, демографічними, науково-технічними та економічними ресурсами кожного регіону. Адміністративно-територіальна реформа має стати логічним завершенням структурних змін у політичній, економічній та соціальній сферах країни. Проте нерівномірність регіонального розвитку й диспропорції в адміністративно-територіальному устрої залишаються одними з основних перешкод на цьому шляху. Слід здійснити аналіз соціально-економічних наслідків реформи та визначити ефективні напрями її впровадження задля усунення ознак депресивного стану територій.

Обґрунтовано вплив фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів. Найсуттєвіший позитивний вплив мали податковий потенціал і коефіцієнт податкових зусиль. Проте в аналізованому періоді їх значущість поступово знижувалась. Водночас частка загальних доходів і видатків місцевих бюджетів у валовому регіональному продукті позитивно відображалась на зростанні регіонів завдяки принципу субсидіарності та необхідності забезпечення доходної бази місцевих бюджетів для виконання їх повноважень. Натомість міжбюджетні трансферти негативно впливали на соціально-економічний розвиток обласних центрів, хоча їх частка у місцевих бюджетах мала позитивний ефект для загального піднесення рівня розвитку територій.

Розглянуто державне-приватне партнерство як інструмент забезпечення збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем. Результати аналізу підтверджують, наскільки важливим є залучення приватного сектору до співпраці з державою для розв'язання актуальних питань у цій сфері. Такий формат співпраці дає уряду змогу стимулювати приватні інвестиції, пропонуючи економічні гарантії стабільності бізнес-середовища, сприяючи не тільки збереженню ринкових позицій існуючих суб'єктів господарювання, але й створенню умов для появи та розвитку нових підприємств. Ефективна організація

державного-приватного партнерства вимагає ретельного аналізу поточного стану і прогнозів розвитку соціально-економічного потенціалу регіонів. Вибираючи проекти для впровадження, необхідно враховувати результати комплексної оцінки їхньої суспільної, соціальної, екологічної, бюджетної та економічної ефективності. Однак лише усвідомлення значущості цього механізму недостатньо. Держава повинна створити сприятливі умови для підприємницької діяльності, зміцнити конкурентне середовище та завершити формування нормативно-правової бази, яка б гарантувала ефективний прихід і функціонування приватного сектора. Для заохочення приватних інвесторів до участі в регіональних проектах необхідно розробити та запустити цільові інвестиційні програми. Вони можуть стати основою для реалізації регіональних ініціатив з реконструкції та модернізації підприємств і об'єктів інфраструктури у різних областях країни. Держава при цьому відіграватиме провідну роль у плануванні та підтримці таких програм. Інвестиції в ці напрямки здатні не лише оптимізувати використання ресурсів, а й зменшити фінансове навантаження на бюджет через скорочення дотацій для найбільш вразливих категорій населення.

Запропоновано концептуальні шляхи розвитку соціо-еколого-економічного потенціалу сільських об'єднаних територіальних громад. Головним засобом такого розвитку є диверсифікація діяльності на сільських територіях, яка передбачає всебічне розширення можливостей як у сільськогосподарській, так і в несільськогосподарській сферах. Це включає залучення додаткових джерел фінансування для реалізації програм розвитку села, заходів, організованих громадами, розширення можливостей зайнятості та доходів сільського населення. Для досягнення цих цілей необхідно реалізовувати системний підхід через створення процедур інформаційного забезпечення, до яких входять екологічна експертиза і аудит територій, стратегічна екологічна оцінка, а також застосування моніторингових механізмів для оцінки соціо-еколого-економічних показників. Урахування наслідків децентралізації влади та реформ місцевого самоврядування потребує розробки чітких концептуальних напрямів розвитку громад, механізмів їх реалізації, а також стратегій і планів, спрямованих на гармонізацію економічної,

соціальної та екологічної складових розвитку об'єднаних територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилюк А. В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. Економіка та управління на транспорті. Київ: НТУ, 2025. Вип. 1. С. 5-12.
2. Берданова О. Стратегічне планування : навчальний посібник. Львів : ЗУКЦ, 2014. 138 с.
3. Біла С. О. Реформування державного управління регіональним розвитком : стан, проблеми, перспективи. Київ : НІСД, 2022. 96 с.
4. Біла С. О. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості : зб. матеріалів «круглого столу». Київ: НІСД, 2019. 88 с.
5. Боврон Б. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону : практичний посібник. Б. Боврон, А. Вігода, Г. Девідсон, В. Мамонова, І. Федів, І. Санжаровський; за ред. І. Санжаровського. Київ: Вид-во К.І.С., 2018. 214 с.
6. Буркинський Б. В. Механізми активізації відтворювальних процесів в умовах трансформації економіки України. Проблемы рынка и развития регионов Украины в 21 столетии: Матеріали наук.-практ. Інтернет-конф. Одеса, (11 травня 2020 р.). Одеса, С. 6-7.
7. Варналій З. С. Вплив податкових канікул на конкурентоспроможність національної економіки світовий досвід та Україна. Теоретичні та прикладні питання економіки. Вип. 23. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tppe/2010_23/Zb23_02.pdf (дата звернення: 17.03.2017).
8. Васильченко Г. Методологія та практика стратегій місцевого економічного розвитку та підприємств в умовах глобалізації. Стратегія економічного розвитку України Спецвипуск. 2025. № 28. С. 30-36.
9. Верменич Я. В. Історична регіоналістика : навч. посіб. Відп. ред. В. А. Смолій ; НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2024. 412 с.

10. Воронін В. Є. Державне управління регіональним розвитком України : монографія. Київ : НІСД, 2020. 288 с.
11. Гройсман В. Кількість дотаційних бюджетів знизилась на 25 %. 24 лютого 2017 року . URL : <http://tvi.ua/novini/kilkist-dotacijnih-byudzhativ-znizilas-na-25-grojsman.html> (дата звернення: 17.03.2017).
12. Державний комітет статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2017).
13. Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства : Постанова Кабінету Міністрів України № 384 від 11.04.2015 Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/384-2015-p> (дата звернення: 17.11.2017).
14. Дігіч А. Фактори міжнародної конкурентоспроможності регіону в умовах інноваційного розвитку. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21CO (дата звернення: 17.11.2017).
15. Довідка щодо результатів здійснення ДПП у I півріччі 2016 (станом на 5.01.2017). Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 17.11.2017).
16. Єфименко Т. І. Державно-приватне партнерство в системі регулювання економіки : монографія за заг. ред. Т. І. Єфименко. Київ : НАН України, Ін-т екон. та прогнозув., 2022. 372 с.
17. Єфремова І. І. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування : проблеми правового визначення. Форум права. 2025. № 1. С. 157-161.
18. Зайцев Ю. К. Основні принципи формування концепції та моделі соціально-економічного розвитку України в умовах перехідного періоду. Стратегія економічного розвитку України. 2023. Вип. 5. С. 15-23.
19. Запасна Л. С. Економічна сутність розвитку підприємства URL : <http://www.masters.donntu.edu.ua/2015/iem/bashkevich/library/tez8.htm> (дата звернення: 17.11.2017).
20. Звіт про виконання бюджету міста Одеси. Офіційний сайт міста Одеси. URL: <http://omr.gov.ua/ru/news/93797> (дата звернення: 17.11.2017).

21. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2017 : Фонд «Ефективне управління» за підтримки Всесвітнього економічного форуму. Київ, 2022. 205 с.

22. Звіти про виконання місцевого бюджету м. Суми. Муніципальний інформаційний портал м. Суми. URL : <http://meria.sumy.ua/index.php?do=cat&category=dokumenti> (дата звернення: 17.11.2017).

23. Інформація з сайту Житомирської облдержадміністрації. URL : <http://economy-zt.gov.ua/news/18> (дата звернення: 17.11.2017).

24. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель : пер. з англ. Київ : Ваклер, 2020. 256 с.

25. Кирилов Ю. Є. Кластери як інструмент підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2608> (дата звернення: 17.11.2017).

26. Клунко Н. С. До проблеми впровадження кластерної моделі інноваційного розвитку фармацевтичної галузі промисловості на регіональному рівні. Регіональна економіка. 2017. № 1. С. 34-40.

27. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996. Тлумачення від 12.04.2012. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 17.11.2017).

28. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні URL : http://www.auc.org.ua/sites/default/files/konserciya_17_03_2014.pdf (дата звернення: 17.11.2017).

29. Котикова О. І. Державне регулювання економіки та економічна політика : конспект лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2016. С. 106-107.

30. Котикова О. І. Методологічні підходи до формування концепції стійкого розвитку. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2019. Вип. 2 (49). С. 42-47.

31. Кравців В. С. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні. Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього. Львів, 2015. 218 с.

32. Кресіна І. О. Адміністративно-територіальна реформа в Україні : політико-правові проблеми : монографія. За ред. І. О. Кресіної. Київ : Логос, 2020. 148 с.
33. Криниця С. О. Бюджетне регулювання регіонального розвитку. Фінансовий простір. 2022. № 1 (5). С. 54-60.
34. Крючкова І. В. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення. Київ : Основа. 2019. 488 с.
35. Кулик В. В. Сучасні проблеми удосконалення державного регулювання соціально-економічних процесів. Бізнес інформ, 2015. № 5. С. 21-23.
36. Кучабський О. Г. Адміністративно-територіальна організація України : теорія, методологія, механізми становлення : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. 168 с.
37. Лайко О. І. Податкові механізми трансформації інвестиційного комплексу України. Механізми взаємодії органів влади та підприємницького сектора економіки України: монографія під ред. д.е.н., проф. А. І. Бутенка. Одеса: ІПРЕЕД НАНУ, 2015. С. 233-252.
38. Лебеда Т. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні. Економіст. 2015. № 3. С. 52-58.
39. Лендшел М. Моніторинг та оцінювання стратегій і програм регіонального розвитку в Україні. Київ : В-во «К.І.С.», 2017. 120 с.
40. Лех І. І. Досвід стратегічного планування розвитку Запорізької області із залученням громади. за ред. І. М. Санжаровського. Київ: «К.І.С.», 2018. 96 с.
41. Ліпач О. О. Бюджети представницьких органів влади в новому бюджетному законодавстві. Теорія та практика державного управління: Збірник наукових праць Харківсько-го регіонального інституту державного управління: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2015. Вип. 3 (34). С. 255-261.
42. Лісовий А. В. Адміністративно-територіальне реформування регіонів України. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2020. №6. С. 80-90.

43. Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції № 224 від 29 червня 2022 р. URL: <http://www.uazakon.com/document/spart09/inx09341.htm>.

44. Методологія. URL: <http://www.methodolog.ru> (дата звернення: 17.11.2017).

45. Механізми застосування державно-приватного партнерства Корюківська районна державна адміністрація. URL: <http://koradm.cg.gov.ua/index.php?id=192407&tp=0> (дата звернення: 17.11.2017).

46. Музика-Стефанчук О. А. Декілька нарисів про місцеві бюджети в зарубіжних країнах [Електронний ресурс] О. А. Музика-Стефанчук. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr /2010_1/12.pdf (дата звернення: 17.11.2017).

47. Наконечна Т. Ю. Кластеризація як каталізатор економічного розвитку регіонів та підвищення конкурентоспроможності країни. URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_4/14.pdf (дата звернення: 17.11.2017).

48. Нижник Н. Р. Системний підхід в організації державного управління : навч. посібник. Київ : УАДУ 2020. 160 с.

49. Новик В. П. Реформування адміністративно-територіального устрою у контексті конституційної реформи в Україні. Актуальні проблеми конституційного права та державотворення. Хмельницький : Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2018. 101 с.

50. Пакулін С. Л. Розвиток державно-приватного партнерства в регіоні в умовах уповільнення темпів глобалізації економіки. Траекторія науки. 2017. № 1 (Т. 3). С. 49-423.

51. Порядок розроблення, проведення моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку : Постановою Кабінету Міністрів України №1186 від 16 листопада 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1186-2015-%D0%BF> (дата звернення: 17.11.2017).

52. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами. Постанова Кабінету Міністрів України № 88 від 14 лютого 2017 р. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/88-2017-%D0%BF> (дата звернення: 17.11.2017).

53. Правове регулювання державно-приватного партнерства в галузі житлово-комунального господарства України : монографія. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 131 с.

54. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України № 1602-III від 23.03.2000 р. Відомості ВРУ. 2020. № 25. С. 195.

55. Про державне стратегічне планування. Проект Закону України від 15.11.2015 р. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/7uicN1022.322.0> (дата звернення: 17.11.2017).

56. Про державно-приватне партнерство : Закон України № 2404-VI від 1 липня 2010 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (дата звернення: 17.11.2017).

57. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст. 91. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 17.11.2017).

58. Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів. Постанова Кабінету Міністрів України № 476 від 20 трав. 2009 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/> (дата звернення: 17.11.2017)

59. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова № 385 від 6 серпня 2014 р. Кабінет Міністрів України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (дата звернення: 17.11.2017).

60. Про місцеве самоврядування в Україні: станом на 1 вересня 2015 р. Верховна рада України. Закон України № 280/97 від 21.05.1997 р. ВР. URL :

<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=5&nreg=280%2F97%E2%F0>
(дата звернення: 17.11.2017).

61. Про місцеві державні адміністрації : Закон України № 586-XIV від 09.04.1999. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 17.11.2017).

62. Суть реформи органів місцевого самоврядування . Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf (дата звернення: 17.03.2017).

63. Сучасні моделі вдосконалення адміністративно-територіального устрою України: порівняльний аналіз . URL: <http://www.visnyk-nanu.kiev.ua/suchasni-modelivdoskonalennya-administrativno-teritorialnogo-ustroyu-ukraini-porivnyalnij-analiz/> (дата звернення: 17.11.2017).

64. Територіальний розвиток в Україні: розвиток агломерацій та субрегіонів : Проект USAID: Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність. Київ, 2022. 183 с.

65. Шаров Ю. Інституційно-організаційні аспекти створення муніципальних кластерів. Державне управління та місцеве самоврядування. 2022. № 1 (12). С. 179-191.

66. Шовкалюк В. С. Створення та функціонування інноваційних кластерів. URL : <http://www.eep.org.ua> (дата звернення: 17.11.2017).

67. Acemoglu D. Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty. New York Crown Publishing Group, 2022. 544 p.

68. Bird R. Fiscal Decentralization in developing countries, an overview. New York: Cambridge University Press, 2020. 67 p.

69. Boex J. Fiscal Decentralization and Intergovernmental Finance Reform as an International Development Strategy. IDG Working Paper. 2019. № 6. P. 23-27.

70. Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB). Available from: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/common_tax_base/index_en.htm (дата звернення: 17.11.2017).

71. Harberger A. Taxation and Welfare. Chicago: Midway reprint, Little, Brown, 2020. 305 p.
72. Innovation Union Scoreboard 2015. European Commission official site. URL: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2015_en.pdf (дата звернення: 17.11.2017).
73. Jomo K. S. Public-Private Partnerships and the 2030 Agenda for Sustainable Development: Fit for purpose. Department of Economic & Social Affairs Working Paper №. 148. February, 2016. 28 p.
74. Next generation innovation policy. The future of EU innovation policy to support market growth. European Commission official site. URL: [http://www.eu.com/Publication/vwLUAssets/Next generation innovation policy/\\$FILE/Next generation innovation policy.pdf](http://www.eu.com/Publication/vwLUAssets/Next%20generation%20innovation%20policy/$FILE/Next%20generation%20innovation%20policy.pdf) (дата звернення: 17.11.2017).
75. Porter M. Location, competition, and economic development: local clusters in a global economy. *Economic Development Quarterly*. 2020. Vol. 14.
76. Вороніна Ю.Є., Плотніченко С.Р. Розвиток територій як пріоритетний напрямок державної регіональної політики. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія «Економіка АПК»* №30 - м.Дубни, с.170-174.2023р.